

PRACOVNÍ LIST BEZ UČITELE

SŠ; STUDENTI PRACUJÍ VE DVOJICÍCH/TROJICÍCH
DOBA NÁVŠTĚVY: 100 min.

Vítejte v MUZEU KOMUNISMU!

Komunismus. Určitě jste to slovo už slyšeli, ale víte, co přesně znamená? Komunismus je v první řadě politická ideologie, jejímž cílem je změna společnosti. V rámci vaší návštěvy a prostřednictvím tohoto pracovního listu vás seznámíme s tím, na jakém základě je postaven a jak byl realizován v praxi. Politický režim postavený na této ideologii byl totiž hlavní hybnou silou také v této zemi, tehdy v Československu ve druhé polovině 20. století. Natrvalo zasáhl do života mnoha lidí a způsobil nevratné škody – nejenom materiální, ale také duchovní a lidské. Ukázal se být až natolik nebezpečný, že zákony České republiky považují komunistický režim a jeho propagaci za protiprávní. Vydejte se tedy na rychlý exkurz dějinami 20. století a seznámte se s dobou, kterou si pamatují vaši rodiče nebo prarodiče. Mimochodem, ptali jste se jich někdy na to, jak se žilo v té době? Věřím, že v průběhu této návštěvy vás napadnou dotazy, které jim budete chtít položit, abyste se mohli dozvědět ještě více, než kolik vám toho představí samotná výstava. Tak pojďme na to!

NÁVOD: Vaším úkolem bude postupně hledat odpovědi a řešení následujících úkolů a otázek. Vše potřebné naleznete ve výstavě – čtěte texty, na které vás navádíme, a dívejte se kolem sebe na stěny a obrazové dokumenty, které zmiňujeme. Čtěte a dívejte se! Cokoliv zodpovíte, vyřešíte, zapisujte si rovnou přímo do listu.

ČESKOSLOVENSKO (12 min.)

(text: Vznik Československa + Třicátá léta a budování opevnění + Mnichovská dohoda a okupace)

Náš první exkurz začneme mimo texty nebo obrazy z výstavy. Krátkým úryvkem si připomeneme jeden známý projev, přesněji jeho začátek:

Milí spoluobčané,

čtyřicet let jste v tento den slyšeli z úst mých předchůdců v různých obměnách totéž: jak naše země vzkvétá, kolik dalších miliónů tun oceli jsme vyrobili, jak jsme všichni šťastni, jak věříme své vládě a jaké krásné perspektivy se před námi otevírají.

Předpokládám, že jste mne nenavrhli do tohoto úřadu proto, abych vám i já lhal.

Naše země nevzkvétá. Velký tvůrčí a duchovní potenciál našich národů není smysluplně využit. Celá odvětví průmyslu vyrábějí věci, o které není zájem, zatímco toho, co potřebujeme, se nám nedostává. Stát, který se nazývá státem dělníků, dělníky ponižuje a vykořisťuje. Naše zastaralé hospodářství plýtvá energií, které máme málo. Země, která mohla být kdysi hrdá na vzdělanost svého lidu, vydává na vzdělání tak málo, že je dnes na dvaasedmdesátém místě na světě. Zkazili jsme si půdu, řeky i lesy, jež nám naši předkové odkázali, a máme dnes nejhorší životní prostředí v celé Evropě. Dospělí lidé u nás umírají dřív, než ve většině evropských zemí.

1. Víte, o jaký projev se jedná, kdo a v jaké pozici ho přednesl? Pokud nevíte, nevadí. Prozradíme vám, že tento text napsal a přednesl člověk, jehož profil naleznete na konci výstavy.
2. Důležitější jsou pro nás v tuto chvíli klíčová slova z tohoto projevu: **vzkvétající země – štěstí – lhaní – plýtvání – příroda**. Postupně se k nim vrátíme. Začneme vzkvétající zemí, respektive vznikem společného státu Čechů a Slováků. Pokud to nevíte, zjistěte, kdy tento stát vznikl a jaké zřízení mu předcházelo.

3. Pro vznik Československa je důležitá jedna osobnost, kterou nemůžete minout, protože se jí u prvního textu díváte přímo do obličeje. Víte, o koho se jedná?

4. Jak tohoto člověka vnímáte dnes? Napište si k němu pár klíčových slov, které si spojíte s jeho osobou.

5. Ale časy se mění. 30. léta jsou pro novou republiku poměrně náročná. Proč? Zjistěte to z textu a запиšte si důležité skutečnosti.

6. Bohužel, tato první republika neexistovala moc dlouho. Stručně popište, jakým způsobem byla rozdělena...

7. Tato událost byla předzvěstí konfliktu, který navždy změnil nejenom Evropu, ale celý svět. Dokážete si vzpomenout, které strany proti sobě v tomto konfliktu bojovaly?

8. Po skončení války se Češi a Slováci opět spojují v jeden stát. Tento následně vydrží až do roku, kdy se znovu rozdělí.

KDY A JAK TO CELÉ ZAČALO? (12 min.)

(text: Otcové komunismu + Vítězný únor + „Sovětský svaz – náš vzor!“ a Americký rival)

9. Z úvodní sekce je nám jasné, že se budeme primárně bavit o Československu. V současné době již není možné uvažovat o jednom státě bez vztahu ke státům ostatním. I současnou Českou republiku stále polarizuje to, jestli se více orientuje na východ, nebo západ. Teď se podíváme na to, kdy a proč se ve 20. století začala orientovat více na východ. Předtím se ale nejdříve musíme seznámit s myšlenkou komunismu. V roce 1848 vzniká dokument známý jako **Komunistický manifest**. Dokážete z textu vyčíst jména lidí, kteří ho napsali?

10. Dokážete taky zjistit, co se tento dokument snažil prosazovat?

11. Kdo a kde ve světě realizoval první úspěšnou komunistickou revoluci ve formě puče?

12. Teď se podívejme na situaci v Československu. Zkuste dohledat, který prezident a kde přednesl bohužel legendární větu, která potvrdila, že v Československu přebírá moc komunistický režim?

13. Jakým způsobem probíhala typická návštěva Sovětského svazu československými občany?

14. Co před nimi mělo zůstat schováno?

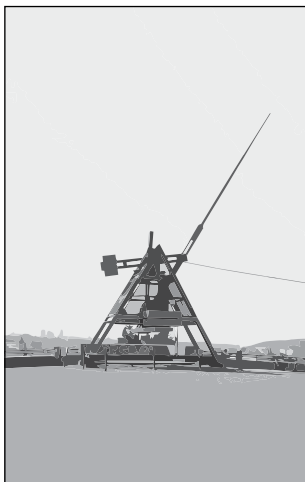
15. Co všechno jsme po Sovětském svazu opakovali?

PTÁME SE PROČ (12 min.)

(text: Stalinův pomník + Měnová reforma + Chátrání a devastace životního prostředí)

16. Nejdříve se zaměříme na jednu důležitou historickou událost. Věřím, že vám nemusíme připomínat, kdo to byl Josif Vissarionovič Stalin. Nebo se mýlíme?

17. Připomeneme si ho sousoším, které mu bylo postaveno v Praze na Letenské pláni (kde dnes můžeme najít tzv. Metronom). Zkuste uvažovat s pomocí textů nad tím, proč byl tento památník postaven a zbourán. Znáte jeho přezdívku?

18. Dále se zkuste zamyslet nad funkcí tzv. Metronomu – co si myslíte, proč je instalován právě na místě tohoto památníku?
19. V úvodním textu se zmiňuje slovo „lhaní“ – toto slovo přesně vystihuje způsob, jakým komunisté podávali informace. Zjistěte, co se stalo v noci z 31. května na 1. června 1953. Jak označil tuto událost západní tisk?
20. Dokážete si představit, že by se něco podobného mohlo stát dnes?
21. Od sochy se přes peníze dostáváme k přírodě. S komunismem se pojí tzv. centrálně plánované hospodářství. Víte, co přesně tento pojem znamená?
22. Zjistěte taky, jak se honba za rozvojem průmyslové výroby projevovala a projevuje na přírodě?
23. Co si myslíte: jak o této skutečnosti informoval občany dobový tisk a státní režim – řekl jim pravdu, nebo spíše lhal?

PROPAGANDA (12 min.)

(text: Propaganda, Spartakiáda)

24. V komunismu jakoby se celá republika proměnila v jedno velké divadlo. Jenomže herci nehráli svoje role „jakoby“, ale tyto role byly součástí jejich životů. Komunismus připravil živnou půdu pro přetvářku. Kdy naposledy jste se setkali s přetvářkou ve svém životě? Např. ve škole, doma, v televizi, na internetu...? Zkuste si vzpomenout a zapíšte si alespoň jeden případ.

25. Komunismus využíval všech prostředků k tomu, aby si získal důvěru a poslušnost občanů. Zkuste z textu vyčíst několik příkladů toho, kde všude působila tzv. komunistická propaganda.
26. Znáte slovo propaganda? Co přesně znamená? Co si myslíte – jaký je rozdíl mezi reklamou a propagandou? Pokud toto slovo neznáte, nebo ho slyšíte poprvé, tak se neváhejte zeptat Vašeho pedagoga nebo doma rodičů.
27. Komunistický režim zasahoval do všech oblastí života společnosti, nevyhnul se mu tedy ani sport. Právě sport, díky své popularitě, byl pro komunismus velice důležitý. Říká vám něco slovo „Spartakiáda“? Zkuste zjistit, co to bylo za událost.
28. Taky dohledejte, kolik se jí přibližně účastnilo sportovců/cvičenců. A na kterém speciálním místě v Praze se konala? Prohlédněte si ho na obrázcích.
29. Víte, k jakému účelu slouží toto místo dnes? Nevíte-li, nevádí. Ale pokud víte, tak se zkuste zamyslet taky nad tím, jak byste toto místo využili vy. Nezapomeňte si své nápady poznamenat.

OD ARMÁDY K POLICII - POLITICKÉ PROCESY (12 min.)

(text: Branná výchova + Studená válka + Tajná policie + Politické procesy)

30. Doba komunismu byla složitá. Na jedné straně vypadalo všechno v naprostém pořádku, ale na straně druhé existovalo velké bezpráví a v lidech byl posilován strach. V té době fungovala armáda (která měla chránit zemi) na jiném principu, než je tomu dnes. Teď se dozvíte, co tvořilo její důležitou složku. Začněte tím, že zjistíte, co je to branná výchova?

31. Čtete dále a zjistěte, s jakými riziky byla spojována potřeba branné výchovy? Jaké nebezpečí hrozilo obyvatelům? Byly tyto hrozby reálné?
32. Armádu potřebujete primárně pro válečný konflikt. Víte ale, jaký konflikt se označuje spojením „studená válka“?
33. Armáda ochraňuje obyvatelstvo před nepřítelem zvenku. Policie by měla chránit občany před nepřítelem zevnitř – měla by zatýkat původce bezpráví a posílat je před soud. V komunismu to často bylo naopak. Právě pro tyto účely sloužila tzv. tajná policie. Zjistěte, jakou se označovala zkratkou a co přesně tato zkratka znamená. Dále zjistěte, co bylo jejím úkolem, a taky si poznamenejte, jaké vyšetřovací metody používala.
34. Co vám říká jméno „Jáchymov“? Zjistěte, co to bylo za místo.
35. Víte, kdo byla Milada Horáková? Jak dopadl její soudní proces? Zamyslete se nad tím, proč ji komunisté museli popravit.
36. Umíte si představit, že by se podobná situace mohla u nás zopakovat? Co by se muselo stát? Uvažujte chvíli taky nad tím, co můžete udělat proto, aby se neopakovala. Proberte tuto možnost ve skupině a na závěr pak i s dalšími skupinami.

CHCEME SE UČIT (12 min.)

(text: Perzekuce a kádrování + Škola)

37. Na vysokou školu se samozřejmě nemůže dostat každý, ale jenom ten, kdo úspěšně absolvuje přijímací zkoušky, nebo u něhož byly ověřeny studijní předpoklady. V době komunismu se dělo někdy to, že na školu se nedostal ten, kdo byl dostatečně šikovný, ale ten, kdo souhlasil s politikou komunistické strany. Pročtete si text na zdi o tom, kdo se jak dostal na vysokou školu. Bylo to spravedlivé?

38. Teď zkusíme jedno „cizí“ slovo – zjistěte, co znamená pojem „kádrování“?
39. Stejně jako dnes, i kdysi bylo běžné, že se ve škole učil cizí jazyk. Dokážete uhodnout, jaký je nejrozšířenější jazyk ve školách dnes?
40. Jaký cizí jazyk se vyučoval na školách tehdy?
41. Zajděte dál a podívejte se do simulace tehdejší třídy. Umíte přečíst písmo na tabuli? V čem se liší od toho, kterým píšete dnes? Zeptejte se spolužáků nebo později doma rodičů, jak se toto písmo jmenovalo a jestli ho umí používat.
42. Co si myslíte, lišily se texty z učebnic od těch, které používáte dnes ve škole vy? Co myslíte, byl obsah těchto knih také spojen s tím, čemu říkáme propaganda?

ROK 1968 (12 min.)

(text: Zlatá šedesátá + Pražské jako + Srpen 1968)

43. Gratulujeme, pomalu, ale jistě se blížíte na konec výstavy. Jsme rádi, že jste se dostali až sem. Teď bude vaším úkolem zjistit, kdo to byl Alexander Dubček a co se mu povedlo, když vedl komunistickou stranu v roce 1968?
44. Rok 1968 byl klíčový nejenom pro východní, ale taky pro západní svět. Co se stalo v tomto roce v USA?
45. Jaká důležitá událost se odehrála v Československu dne 21. srpna 1968? Zkuste ji popsat pomocí klíčových slov.

ROK 1989 (12 min.)

(text: Sametová revoluce + Pád Berlínské zdi)

46. Na závěr se podíváme na rok, kdy se všechno změnilo. Nejdříve ale zjistěte, jak dlouhá byla Berlínská zeď a co symbolicky rozdělovala...
47. Když víte, jak byla dlouhá, kde se nacházela a co rozdělovala, zkuste ověřit, co symbolizovalo její zbourání?
48. Co si připomínáme každý rok 17. listopadu? Pokud to nevíte, zeptejte se svého učitele a taky doma rodičů a prarodičů. Určitě si porovnejte to, co vám kdo řekne.
49. A ještě jedna otázka na závěr. Kdo z vás uhodl jméno člověka, který přednesl projev, kterým začínal tento pracovní list? Pokud nevíte, tak vám napoví úplně poslední panel na výstavě.

Jak vidíte, v době KOMUNISMU nebyl život vůbec jednoduchý – ani pro obyčejné lidi (dělníky), kvůli kterým vznikl a kterým se snažil pomoci k lepšímu životu; ani pro umělce (vzpomeňte si například na příběh památníku na Letenské pláni); ani pro lidi, kteří s ním nesouhlasili a nahlas to řekli (všechny ty vymyšlené soudní procesy, mučení, útoky do zahraničí); ani pro politiky, kteří se ho snažili změnit (např. A. Dubček). Komunismus se často obracel proti lidem, o které mu primárně mělo jít. Proto tento systém označujeme za **TOTALITNÍ** – vládl neomezenou a nekontrolovanou mocí. Je důležité si toto připomínat, a proto vám děkujeme, že jste dnes s námi absolvovali návštěvu našeho muzea, a těšíme se na Vás zase někdy příště!